

Tema magasin

Vildsvin

Jagten på
vildsvin
i Europa

**DANSKE JÆGERE PÅ JAGT I UDLANDET – HVAD GØR MAN SOM JÆGER,
HERUNDER MED TROFÆER OG KØD FRA JAGT I UDLANDET**

Vildsvinets (*Sus scrofa*) biologi

Af Danmarks Jægerforbund

Intro

I dette temamagasin sætter Landbrug & Fødevarer fokus på vildsvinet.

Magasinet indeholder artikler om vildsvinets udbredelse, hvordan de jages på anstand samt om afrikansk svinepest.

Afrikansk svinepest er voldsomt udbredt over store dele af Europa, men du kan som jæger gøre en forskel ift. at nedsætte risikoen for udbrud/udbredelse af afrikansk svinepest, som har fatale konsekvenser for dyrevelfærden hos både tam- og vildsvin og også for landbrugsøkonomien.

Læs også om hvordan jægerne i Tjekkiet har bidraget til at gøre landet fri for afrikansk svinepest efter udbruddet i 2017.

Grafisk produktion:

LandbrugsMedierne

Foto:

Colourbox, Shutterstock m.fl.

Tryk: Grafipro

Kendetegn

Vildsvinet er klovbærende vildt med et langt og kegleformet hoved. Resten af kroppen er meget kompakt. Sommerdragten er tyndhåret og ofte ses skindet. Vinterdragten består af lange stride hår. Over skulderen har ornen lange stive børster, som står lige op. Ornen har kraftige hjørnetænder, som bruges til selvforsvar. Vildsvinet kan veje op til 200 kg. I modsætning til det øvrige klovbærende vildt, som er flugtdyr, vil vildsvinet, når det mødes af en trussel, ofte forsvare sig i stedet for at flygte.

Levested

Vildsvin er meget tilpasningsdygtige når det kommer til valg af levesteder, men trives særlig godt i fugtige løvskove med eg og bøg, som producerer olden. Det er attraktivt for svinene, hvis der er rørskov eller bregner i nærheden, da det giver dem godt skjul. Søer med smågrise og ikke kønsmodne grise, samles ofte i grupper kaldet en "rotte". Vildsvineornen færdes ofte alene det meste af året.

Føde og fødesøgning

Vildsvinene søger føde ved at rode med den kraftige tryne i de øverste jordlag. Vildsvin er altædende. Alt fra planter til svampe, orme, fugleunger og ådsler mv. indgår i føden. Dyrene er primært aktive om natten, men i uforstyrrede områder ses de også midt på dagen.

Yngleforhold

Vildsvinenes brunstperiode ligger normalt i vinterhalvåret, men kan forekomme i løbet af efteråret. Brunstige søer opsoeges af ornen. Med flere orner i samme område, kan der opstå brunstkampe, som udkæmpes med de forlængede hjørnetænder. Den stærkeste orne vinder retten til at føre sine gener videre.

Efter en drægtighedsperiode på cirka fire måneder, føder soen normalt fem til seks grise. Efter tre til fire måneder er smågrisene i stand til selv at finde føde, men de færdes ofte sammen med soen resten af året. Vildsvin kan blive kønsmodne allerede i deres første leveår, og det forekommer, at søer opfostrer to kuld om året. Vildsvinene kan opnå en høj levealder, hvilket giver dem en særdeles høj reproduktionsevne.

Bestandsdynamik

En frischling er betegnelsen for et vildsvin i dets første leveår og en überläufer er betegnelsen for et vildsvin i dets andet leveår. Først i sit tredje leveår benævnes vildsvinene som henholdsvis so eller orne. Et vildsvin kan blive op til 20 år gammelt. Aldersdifferentieringen er dog ikke af betydning for forplantningsevnen. En frischling af hunkøn vil blive brunstig (få ægløsning) så snart dyrets kondition tillader det. Det betyder, at frischlinge allerede i fire til fem måneders alderen kan blive drægtige. Under gunstige forhold kan én drægtig frischling på fire generationer (mindre end tre år) blive til 90 vildsvin. Det betyder, at en vildsvinebestand kan vokse hurtigt.

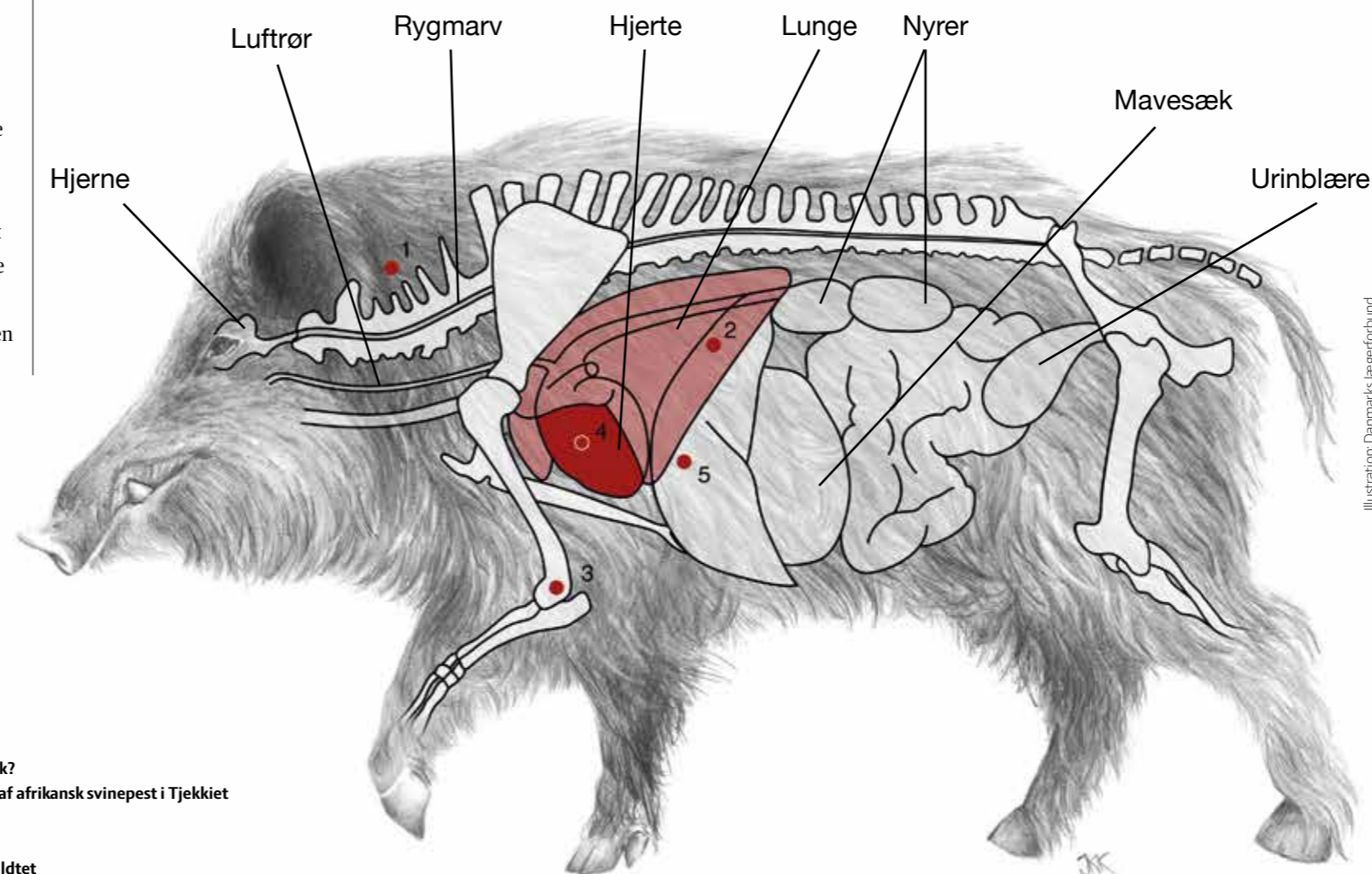

Illustration: Danmarks Jægerforbund

INDHOLD:

- 4 Vildsvinejagt i Europa
- 6 Anstandsjagt på vildsvin på foderpladser
- 8 Hvad er afrikansk svinepest
- 9 Afrikansk svinepest i Europa
- 10 Hvorfor skal der ikke være vildsvin i Danmark?
- 12 Jægerens rolle i forbindelse med udbruddet af afrikansk svinepest i Tjekkiet
- 14 5 mia. gode grunde til at passe på
- 15 Økologiske grise er ekstra udsatte
- 16 Hegnet, virker det og hvad betyder det for vildtet
- 18 Undgå at tage smitte med hjem fra jagt i udlandet

Vildsvinejagt i Europa

Vildsvin er et meget skattet jagtobjekt i de europæiske lande, hvor de forefindes, og har haft stor betydning som jagtobjekt siden stenalderen. Jagt på vildsvin kan være særdeles spændende og udfordrende jagt, som appellerer til mange jægere. Ofte betragtes vildsvin som urvildt eller oprindeligt vildt fra de forhistoriske urskove.

Af Niels Søndergaard, jagtfaglig chef, Danmarks Jægerforbund

Flokdyr

Vildsvin er flokdyr og meget sociale dyr, der lever i mindre og til tider større grupper. Flokken ledes typisk af en so, der sørger for flokkens trivsel og beskyttelse og ammer de yngste grise. Søerne tager initiativet til, hvor flokken søger føde og finder hvile.

Flokken er ofte familieflokke med søer, smågrise og unge grise, hvor de unge søer hjælper med pasning af smågrisene. Flokke af unge orner ses også indtil de er ca. to år, hvor de ofte opløses. De ældre orner lever ofte alene med undtagelse i parringsperioderne – hvor søer er klar til at blive løbet/beslæet(parret). Her finder man dem i familieflokkene.

Vildsvin er først og fremmest nataktive. De har en veludviklet lugtesans og man har ofte det indtryk, at de opfatter fært fra mennesker meget tydeligt. Disse forhold har betydning, når de jages.

Særlig adfærd og hensyn

Vildsvin er særdeles vagtsomme og forholdsvis sky. Ofte opfattes vildsvin som farlige. Det er de kun, hvis man kommer imellem en so med dens afkom, og hun føler sig truet. Eller hvis der er tale om et anskudt eller på anden måde tilskadekommet individ. Det sker også, at vildsvin bliver aggressive, hvis de stilles af en hund, og derved føler sig truet. Vildsvin vælger ofte at trykke – sidde og forholde sig helt i ro i tæt vegetation, fremfor at flygte. Det opleves jævnligt at man nærmest skal stå på dem før de flygter fra tæt vegetation.

Jagtformerne

Rundt om i Europa er der forskellige traditioner for jagt på vildsvin. Terrænets beskaffenhed og størrelse har ofte betydning. Ligesom forhold omkring skader på særligt landbrugs afgrøder spiller ind. Endelig har antallet af jægere der jager, vejrforhold og årstid betydning.

Der er et stort udbud af vildsvinejagt rundt om i Europa, og det er vigtigt, at man gør sig nogle overvejelser om forventninger til jagten inden man bestiller en jagt.

Pürsch-, anstands-, bevægelses-, tryk- og drivjagt er de mest udbredte jagtformer, når der skal jages vildsvin.

Pürschjagt

Det er meget vanskeligt at pürsche sig ind på vildsvin, fordi de er vagtsomme og let får fært af mennesker. Når det lykkes, er det ofte når de er travlt optaget af at æde og derfor selv støjer en del, så lyden fra jægeren ikke opfanges. Det er ligeledes vigtigt, at man nærmer sig vildsvin i modvind. Vildsvin kan pürsches i dagtimerne, men ofte vil man have mest succes om natten, og især hvis der er lys fra månen.

Driv-, bevægelses- og trykjagt

Når der jages vildsvin på driv- bevægelses- eller trykjagt, vil det ofte indebære skud til vildsvin i bevægelse. Det kræver øvelse og stiller store krav til skydefærdighederne. I alle tilfælde kan man dog vælge kun at ville afgive skud til vildsvin der står stille. Det er ikke usædvanligt at de gamle orner kommer bagud af såterne, og nogle gange først når drevet er oversået og såten blæst af. Jagtformerne kræver en del organisering og mange vælger at købe arrangerede jagter, hvor man blot møder op og deltager som skytte.

Anstandsjagt

Det er meget udpræget af jage vildsvin på anstandsjagt. Succesen er generelt størst ved jagt når det er mørkt. Hvis der ikke kan anvendes kunstigt lys eller lysforstærkning kræver det i reglen at der er fuldmåne, så man kan se grisene ordentligt og afgive skud. Det er som regel bedst dagene lige op til og efter fuldmåne. Anstandsjagt kræver tålmodighed og succesraten stiger hvis vildsvinene fodres

i umiddelbar nærhed. Brug af skydeplatforme, vil også øge succesen idet det reducerer færten fra jægeren.

Jagt med hund

I flere lande jages vildsvin med stillende hund. Det vil sige, at hundene sendes ind i områder med vildsvin og forsøger, at stille et vildsvin, som jægeren efterfølgende kan liste sig ind på og skyde. Ofte er det en krævende jagtform, fordi vildsvin er så agtpågivende og fordi de ofte lader sig stille i meget tæt vegetation, hvor skudafgivelse er svært.

Spor

Vildsvinets klove er 5-7 cm lange og 5-6 cm brede. Dets klovastryk ligner hjortevildtets, men er bredere. Det adskiller sig fra andet klovvildt ved, at biklovene sidder ud til siden i forhold til forklovene. Hos andet klovvildt sidder biklovene lige bag og tættere på forklovene. Fald fra vildsvin er ofte pølseformede eller delvis sammenhængende kugler. Det lugter karakteristisk af gris.

Skudafgivelse

Vildsvinets anatomi adskiller sig fra eksempelvis hjortevildt. Trækpunktet ligger lavere end hos hjortevildt. Punklen og lange hår hen over ryggen gør at træfpunktet sidder ca. 1/3 del oppe fra bunden af brystkassen og lige bag forbene (Se illustrationen på side 2-3). Vildsvinet er forholdsvist skudstærkt, hvilket sikkert skyldes dets kompakte bygning, kraftige skind, brusklag og fedtlag. Det gælder særligt de ældre dyr.

Eftersøg af anskudt vildsvin

Et vildsvin er ofte særdeles skudstærkt, og bør kun eftersøges af schweisshundefører med erfaring i det, medmindre der findes åbenbare tegn på at det påskudte dyr er ramt i lunge/hjerteregionen.

Anstands jagt på vildsvin på foderplads

Siden starten af 00'erne, har der fra tid til anden været omstrejfende vildsvin i det sønderjyske, der har krydset landegrænsen fra Tyskland. Særligt inden for de seneste 10 år, har antallet af omstrejfende vildsvin fra Tyskland været stigende. I en længere årrække, har bestanden af vildsvin i Sydslesvig (Nordtyskland) været i kraftig vækst, hvilket har haft betydning på antallet af strejfende vildsvin på den danske side af grænsen. I den seneste opgørelse, over nedlagte vildsvin i Slesvig/Holstein, er antallet oppe på 19.503 stk. I 2011/12 blev der til sammenlagt nedlagt 9.200 stk.

I forlængelse af regerings beslutning om øget indsats for at undgå, at afrikansk svinepest kommer til Danmark, er der sat forskellige initiativer i gang. I det følgende beskrives, hvordan en foderplads etableres og indrettes, så det er muligt at drive anstands jagt på vildsvin.

Lovgrundlag

Jagt og regulering af vildsvin er reguleret af hhv. Lov om jagt og vildtforvaltning, jagttidsbekendtgørelsen samt vildtskadebekendtgørelsen. I dag må der drives jagt på vildsvin orne fra 1.9 til 31.01 og vildsvin so og grise fra 1.10 til 31.01. Vildtskadebekendtgørelsens § 7 giver følgende muligheder:

§ 7. Vildsvin må reguleres hele året. Diegivende søer bør ikke skydes før grisene er skuddt.

Stk. 2. Der må ved reguleringen anvendes kunstigt skjul, herunder skydetårne og skydestiger, jf. kapitel 1 i bekendtgørelse om udsætning af vildt, jagtmåder og jagttredskaber, ligesom regulering kan ske hele døgnet. Reglerne i lovens § 28 om udfodring og beskydning på jorden i umiddelbar nærhed af foderplads og forbuddet mod anvendelse af kunstigt lys, spejle og andre indretninger til belysning af målet, jf. § 11, nr. 4, i bekendtgørelse om udsætning af vildt, jagtmåder og jagttredskaber, finder ikke anvendelse ved regulering efter denne bestemmelse.

Er du som jæger under 18 år gælder, at regulering kun må foretages, hvis du er i følge med en person over 18 år, der har gyldigt jagttegn.

Indretning af foderpladsen

Der er nogle ting man som lodsejer og/eller jæger bør overveje inden man anlægger en foderplads. Hvor skal pladsen placeres på terrænet af hensyn til kuglefang, hvor forventes vildsvinene at komme fra, hvor kan skjulet etableres i forhold til den fremherskende vindretning og hvor er den bedste adgangsvej/pürschsti til skjulet. Når disse overvejelser er gjort, kan det reelle arbejde med etablering af pladsen påbegyndes.

Som det første skal der udpeges og etableres et tjæret træ, som kan lokke vildsvinene til. Tjæret træet kan være et eksisterende træ, der er på pladsen, men kan også blot være en pæl, som graves i jorden. På træet/pælen smøres bøgetjære fra jordniveau til ca. 1 meters højde.

"Tjæret træet" vil det meste af året kunne få vildsvin til at komme forbi pladsen, da lugten af bøgetjære har en tiltrækkende effekt på vildsvinet. På samme tjæret træ kan der med fordel opsættes en permanent lyskilde, som tænder ved hjælp af en bevægelsessensor.

Herefter skal der udlægges noget foder, som kan holde vildsvinene på pladsen i så lang tid som muligt. Normalt anvendes majs, som med fordel kan lægges i en af de såkaldte aktivitetstromler, hvor majskerne falder ud når vildsvinene skubber rundt med tromlen. Der findes også

Foto: Naturstyrelsen

beholdere, der hænges op og hvor fodret falder ud, når vildsvinene skubber til en fjeder, der sidder under beholderen.

Hvis der er dåvildt på terrænet, er aktivitetstromlen mindre velegnet, da dåvildtet hurtigt lærer at tømme tromlen. Derudover findes en lang række andre fortræffelige foderautomater på markedet, der kan benyttes afhængig af investeringslysten.

Næste trin er etablering af stedet hvor skyttens placering skal være. Afstanden fra det udlagte foder/tjæret træ til skydestige/tårn eller kunstige skjul, bør ikke være over 50-60 meter. I dagslys er skud på længere afstande normalt muligt, men om natten kan 60 meter i nogle tilfælde endda for langt. Der er ikke regler for, hvorledes et kunstigt skjul skal være udført. Et skjul bygget på en europalle eller

simple skjul på jorden med en tværlægger og nogle afklippede grangrene kan sagtens være velegnede. Der findes naturligvis også små lukkede skjul med skydeskår, lyddæmpende filt på alle de indvendige sider. Det vigtigste er ikke nødvendigvis udformningen, men at jægeren kan bevæge sig uden det knirker, når der skal afgives skud. Der er ærgerligt, hvis vildsvinet bliver skræmt væk, blot fordi skjulet afgav en forkert lyd en frostklar nat.

Det sidste element i foderpladsens opbygning er opsætning af et vildtkamera. Et vildtkamera kan give en lang række af informationer om, hvad der kommer på foderpladsen, hvornår vildsvinene

normalt kommer ind på pladsen, hvor de kommer ind fra og hvor mange de er. Da vildsvinet er vanedyr, vil tidspunktet på deres besøg på foderpladsen tilnærmelsesvis kunne forudses. Har der været vildsvin på pladsen en aften f.eks. kl. 23, er der stor sandsynlighed for, at de kommer igen næste aften ca. kl. 23. Ingen regler uden undtagelser!

I dag findes en lang række forskellige vildtkameraer på markedet. Nogle kan sender en mms til mobiltelefonen, hvor man ved andre vildtkameraer skal aflæse SD-kortet, for at se de billeder der er taget.

Når pladsen er etableret, er det meget vigtigt, at den løbende passes og holdes klar. Det vil sige, at der altid er foder tilgængeligt for vildsvinene og at tjæret træet ikke mangler tjære. I starten skal tjæret træet ofte have ny tjære, da der går nogen tid før træet er mættet af bøgetjæren. På den anden side, er det er lige så vigtigt, at foderpladsen kun besøges, når det er nødvendigt. Hvis pladsen bliver til et udflugtsmål, vil vildsvinene sandsynligvis holde sig væk, da de ikke er trygge ved menneskelig aktivitet.

Mere information om etablering af foderplads for vildsvin, lovgivning mm, kan findes på naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/jagt/vildsvin/

Knæk og Bræk

Af Fødevarestyrelsen

Hvad er afrikansk svinepest?

Afrikansk svinepest er en virus-sygdom, der kan inficere både tam- og vildsvin. Afrikansk svinepest-virus er naturligt hjemmehørende hos afrikanske vortesvin og afrikanske bush pigs. Hos disse arter optræder infektionen uden symptomer.

Afrikansk svinepest smitter kun til svin. Mennesker kan ikke smittes.

Smitten har bredt sig fra de afrikanske svinearter til tamsvin og til de vildsvin, der findes i Europa, Asien og Nordafrika. Tamsvinet er samme art som vildsvinene (*Sus scrofa*), selvom de i dag ser meget forskellige ud. Derfor kan de sygdomme, der kan smitte vildsvin, også smitte tamsvin.

Afrikansk svinepest-virus kan smitte ved kontakt til smittede grise, ved kontakt med svineafføring eller svineblod, for eksempel i forurenede lastbiler, i mangelfuldt rengjorte stalde eller på tøj eller støvler, hvor en person har haft kontakt til smittede tam- eller vildsvin.

En meget vigtig smittekilde i den nuværende epidemi er madaffald, der indeholder kød fra smittede dyr. Det er den væsentligste årsag til introduktion af smitten i nye områder, i enten tamsvin eller vildsvin. Virus kan overleve i mange måneder, og måske flere år, i svinekødsprodukter, der ikke er varmebehandlet.

Når tamsvin eller vildsvin smittes med den virus, der i øjeblikket spreder sig i Europa og Asien, udvikler de i løbet af 3-4 dage alvorlig sygdom med diarre, der kan være blodig, appetitløshed, slingerhed, høj feber og i nogle tilfælde rødvarning af huden på ører, bug, ben og hale. Indenfor en uge dør op mod 90 % af alle smittede svin.

Afrikansk svinepest i Europa

Af Fødevarestyrelsen

Belgien blev ramt af afrikansk svinepest i 1985, og Holland blev ramt i 1986. I begge tilfælde blev infektionen hurtigt udryddet ved at aflive de ramte besætninger. I Spanien og Portugal var afrikansk svinepest udbredt, indtil det blev besluttet at udrydde infektionen i 1980-erne. Spanien blev fri for afrikansk svinepest i 1995, og Portugal blev fri i 1999.

Indtil den nuværende epidemi startede i 2005 var Sardinien det eneste sted i Europa, hvor afrikansk svinepest stadig var til stede. Infektionen har været til stede på Sardinien i årtier, men det er lykkedes at undgå spredning til Italien. Udryddelse af afrikansk svinepest på Sardinien kompliceres af følgende:

1. At infektionen findes i vildsvin
2. At der en stor og ureguleret baggårdproduktion med hold at tamsvin i skovområder
3. Politiske forhold

I 2005 blev afrikansk svinepest introduceret til Georgien, formentlig med madaffald fra et afrikansk skib, der har haft inficeret svinekød med ombord fra Afrika. Dette madaffald blev smidt på kajen ædt af tamsvin, der har gået frit omkring.

Herfra har det spredt sig først til tamsvinebesætninger i området, enten ved fodring med madaffald, der har indeholdt virus, eller ved flytning af smittede svin, og derefter til vildsvin. De følgende år har infektionen så spredt sig fra Kaukasus og nordpå, gennem Rusland op til grænserne til Polen og de baltiske lande, og siden til en lang række lande i Øst- og Sydeuropa.

Status på afrikansk svinepest december 2019 i Europa og Asien.

Afrikansk svinepest er per december 2019 konstateret i adskillige lande i Østeuropa, samt i Belgien. Figur 1 viser udbredelsen af afrikansk svinepest i EU-landene. Udenfor EU er Rusland, Ukraine, Serbien og Moldavien smittet. Hviderusland har ikke oplyst om smittede vildsvin i flere år, men smitten har været påvist meget tæt på grænsen til Hviderusland flere gange.

Tjekkiet havde udbrud i vildsvin i 2017, men udryddede afrikansk svinepest i vildsvin ved at indhegne det smittede område, og derefter nedskyde vildsvin i området. Tamsvin blev ikke smittet. Der var meget få tamsvin i området. Tjekkiet er det første land, der er blevet fri for afrikansk svinepest, siden smitten kom til Europa igen i 2005.

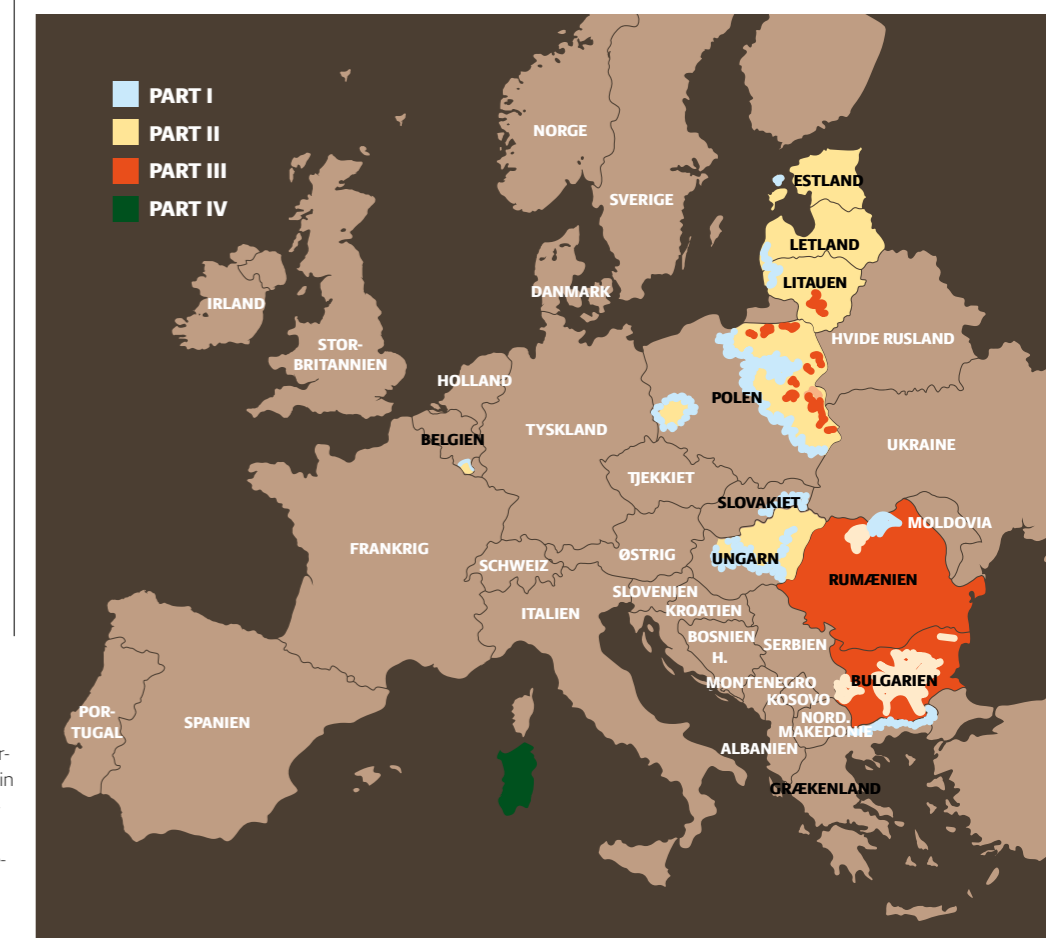
I 2018 blev der konstateret afrikansk svinepest i vildsvin i Belgien, tæt på den franske grænse. Der blev meget hurtigt opsat hegn på grænsen til Frankrig, samt nord for det smittede område. Det er indtil nu lykkedes at undgå, at smitten har spredt sig yderligere. Der er kun påvist virus i fem døde vildsvin indenfor de sidste par måneder indenfor det indhegnede

område. Det har været i døde vildsvin, der har været døde i adskillige uger, så der er håb om, at smitten er ved at være udryddet.

Det er karakteristisk, at når smitten er blevet introduceret til nye områder af Nordeuropa, er det altid i vildsvin, smitten konstateres først. Det skyldes med stor sikkerhed, at der har været henkastet madaffald med svinekødsrester i naturen. Disse rester er siden blevet ædt af vildsvin, der dermed er blevet smittet. I den sydøstlige del af Europa er den vigtigste

smittekilde også madaffald, men her er det ofte smitte til svin i såkaldt baggårdproduktion. Disse fodres typisk med madaffald. Herfra har smitten spredt sig ved flytning af grise.

Afrikansk svinepest blev konstateret i Kina i 2018. Herefter spredte infektionen sig hurtigt til store dele af Kina, og i 2019 har infektionen spredt sig til mange lande i Sydøstasien. Det har medført en stor nedgang i produktionen af svinekød i Kina, og påvirker nu også mange andre lande i området.

Part I (blå): Risiko som skyldes en nærhed til den inficerede population af vildsvin
Part II (lysegul): Risiko som skyldes forekomst af en inficeret vildsvinepopulation
Part III (orange): Risiko som skyldes forekomst af både en inficeret tamsvine- og vildsvinepopulation
Part IV (grøn): Sardinien

Hvorfor skal der ikke være vildsvin i Danmark?

”80-90 % af alle smittede vild- eller tamsvin dør ved et udbrud”

Af Fødevarerstyrelsen

Vildsvin var indtil starten af 1800-tallet hjemmehørende i Danmark. Efter at englænderne tog den danske flåde i 1807 og freden i Kiel i 1814 besluttede kongen, at landet skulle have en ny flåde. Træet til denne blev tilvejebragt ved en fældning af de danske esgeskove, som var vildsvinenes naturlige habitat. Dette og en kombination af opdyrkningen af landet og intensiveret jagt udryddede vildsvinet fra den frie vildtbane i midten af 1800-tallet. Vildsvinet kan derfor betragtes som naturligt hjemmehørende i Danmark.

Genintroduktion eller genindvandring af vildsvinet betragtes derfor af mange som en berigelse af den danske natur. På

nuværende tidspunkt er det dog problematisk at have vildsvin i Danmark, fordi de kan smittes med afrikansk svinepest.

I lande med en professionel svineproduktion, og hvor forbuddet med fodring med madaffald håndhæves, er tilstedeværelse af vildsvin i naturen langt den største risiko for at et land bliver smittet med afrikansk svinepest. I de lande, hvor madaffald ikke benyttes til foder, starter udbrud af afrikansk svinepest altid i vildsvin.

Udbrud i vildsvin medfører de samme restriktioner på flytninger af grise, samt begrænsninger på eksporten til lande

udenfor Europa som udbrud i tamsvin. Det skyldes, at der ved udbrud i vildsvin er en stor risiko for, at smitten spreder sig til tamsvin.

Ved udbrud kun i tamsvin kan et land blive erklæret fri for afrikansk svinepest 3 måneder efter den sidste besætning er aflivet ifølge reglerne fra den internationale dyresundhedsorganisation (OIE). Men ved udbrud i vildsvin skal der gå 12 måneder fra det sidste tilfælde i vildsvin, til der kan opnås fri status. Det skyldes, at det er langt sværere at bevise, at infektionen er væk i vildsvin. Tamsvinebesætninger kan undersøges med blodprøver med meget stor sikkerhed, men det er i

sagens natur vanskeligt at få prøver fra vildsvin i naturen.

Det økonomiske tab ved et udbrud af afrikansk svinepest i vildsvin er derfor langt større end ved et udbrud i tamsvin.

Bekæmpelse i vildsvin er meget vanskeligt. Det er indtil nu kun lykkedes i Tjekiet. Det berørte område blev indhegnet, og man lod infektionen køre uden vildsvinene blev forstyrret ved jagt. Der var jagtforbud i området for at hindre en spredning af sygdommen. Infektionen slog de fleste vildsvin ihjel inden for hegn, og til sidst blev de sidste vildsvin skudt.

I de baltiske lande og Polen spreder afrikansk svinepest sig med en hastighed på 1-2 kilometer per måned ved at smittede vildsvin flytter sig. Selvom hovedparten af vildsvinene i et område ramt af afrikansk svinepest dør, forsvinder smitten ikke. Der findes stadig nye tilfælde hos vildsvin i områder, hvor smitten har været til stede i flere år, selvom antallet af vildsvin er blevet meget lavt.

I den nuværende situation, hvor der til stadighed introduceres afrikansk svinepest til vildsvin i nye områder af Europa, som det for nyligt skete til det vestlige Polen, nu kun 13 kilometer fra den tyske grænse, er det mest effektive, forebyg-

gende tiltag at begrænse eller udrydde vildsvin og forhindre deres indvandring, i det omfang det er muligt. Og her er Danmark i en unik situation, fordi der er meget få fritlevende vildsvin, og det er muligt at begrænse indvandringen fra Tyskland ved hjælp af et hegn.

De økonomiske konsekvenser af et udbrud af afrikansk svinepest er store og de dyrevelfærdsmæssige konsekvenser er alvorlige. De smittede svin udvikler alvorlig sygdom og 80-90 % af alle smittede vild- eller tamsvin dør ved et udbrud. Der findes ingen kur, og der findes ingen vaccine.

Jægernes rolle i forbindelse med udbruddet af afrikansk svinepest i Tjekkiet

Af Danmarks Jægerforbund

Både privatpersoner og jægerforbund er medlemmer af det europæiske jægerforbund, FACE. Forbundet arbejder tæt sammen med lokale myndigheder. Blandt andet for at nedsætte risikoen for, at afrikansk svinepest breder sig. Jægere over hele Europa kan også hjælpe med at nedbringe risikoen for smittespredning. Det skete blandt andet i Tjekkiet, som er det første land, der er blevet erklæret fri for afrikansk svinepest.

Vi har været i dialog med FACE og har fra dem fået kontakt til et medlem af det tjekkiske jægerforbund for at fortælle om jægerens rolle i forbindelse med "oprydningsarbejdet". Der blev konstateret afrikansk svinepest i Tjekkiet i 2017 og landet er blevet erklæret fri for afrikansk svinepest i 2019. Jægerne har spillet en helt central rolle i forbindelse med kontrol af udbruddet af afrikansk

svinepest i landet. Jægerne var organiserede sammen med lokale dyrlæger og privatpersoner for at finde døde vildsvin og få disse fjernet. Grundet jægerens store viden omkring det lokale terræn og vildsvinens færden, fandt man en hel del døde vildsvin og fik dem fjernet, så afrikansk svinepest-virus ikke kunne opsamles af andre dyr eller mennesker, som derefter kunne have spredt smitten. I en periode var politiet også involveret. Jægerne gav politiet information omkring det lokale terræn og hvordan de mest effektivt kunne jage vildsvin. Når politiet havde skudt vildsvin, tog lokale jægere og dyrlæger sig af de døde dyr. Det tjekkiske [jægtforbund](#) fulgte løbende op på jægerens indsats og har konstateret, at denne var stor lige fra det første udbrud kom til Tjekkiet, til landet blev erklæret fri for afrikansk svinepest. Ifølge det tjekkiske jægerforbund havde det ikke været muligt at kontrollere situationen uden jægerne.

5 mia. gode grunde til at være påpasselig

Af Landbrug & Fødevarer

Bliver der erklæret udbrud af afrikansk svinepest i Danmark, vil det koste mellem 1 og 5 milliarder i tabte eksportindtægter. Det vurderer nyt studie fra Københavns Universitet.

Et udbrud af afrikansk svinepest i Danmark har store dyrevelfærdsmæssige konsekvenser. Men det har også økonomiske konsekvenser for Danmark. Et nyligt afsluttet studie fra Københavns Universitet viser nemlig, at det vil koste op mod 5 milliarder kroner, hvis der bliver konstateret afrikansk svinepest i Danmark. Blandt andet som følge af mistede eksportindtægter og lukkede arbejdspladser.

”Der er ingen tvivl om, at det vil have store økonomiske konsekvenser, hvis et udbrud af afrikansk svinepest bliver konstateret på dansk jord. Det har vi hele tiden vidst, men med de nyeste økonomiske vurderinger, er der også blevet sat tal på, som sætter det hele i et større perspektiv,” siger Jens Munk Ebbesen, som er områdedirektør for Fødevarer- & Veterinære Forhold i Landbrug & Fødevarer.

Udbrud hos vildsvin koster kassen. Forskerne fra Københavns Universitet vurderer, at omkostningen for griseproducenter og beslægtede erhverv vil være mindst 1 milliard kroner, hvis der bliver konstateret udbrud i en besætning med tamgrise.

”Vi er verdens største eksportør af levende grise, og vi har en stor eksport af grisekød til både Asien og Europa. Derfor risikerer Danmark at blive påvirket relativt hårdt af et udbrud af afrikansk svinepest,” siger Henning Otte Hansen, økonom fra Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet, som er en af forskerne bag rapporten.

Sker det, vil der være 3 måneders karantæne på eksport af både levende grise og grisekød, før et land kan konstateres fri for afrikansk svinepest. Bliver der konstateret udbrud hos vildsvin i et land, er det en helt anden snak. Et udbrud blandt vildsvin vil give danske griseproducenter en karantæne på eksport til udlandet på mellem 1 og 2 år. Det samlede indtægts- tab over en 12 måneders periode estimeres til at være mellem 3 og 5 milliarder kroner for de danske griseproducenter – og i sidste ende også det danske samfund.

”Hvor det vil være relativt nemt at begrænse smittespredning fra en stald, vil det være langt mere kompliceret, hvis et smittet vildsvin bliver fundet i Danmark. Det er blandt andet derfor, der er blevet bygget et hegn langs grænsen, så risikoen for at vildsvin kommer til Danmark bliver reduceret markant,” forklarer Jens Munk Ebbesen.

Økologiske grise er ekstra udsatte

Af Hans Erik Jørgensen, formand for Landbrug & Fødevarers Økologisektion og producent af økologiske grise

Et udbrud af afrikansk svinepest vil have kæmpe konsekvenser for hele dansk landbrug, og som økologer er vi ekstra sårbare, fordi vores dyr går ude. Hvis ikke, et udbrud lukker hele den danske produktion, så vil det i høj grad påvirke velfærden hos mine økologiske grise – blandt andet fordi de ikke længere ville kunne gå ude, som de er vant til.

Jeg har en besætning med både økologiske søer og slagtegrise i Jordløse på Fyn. Hvis der kommer et udbrud af afrikansk svinepest herhjemme, kommer jeg til at stå uden fast grund under fødderne. For vi ved reelt ikke, hvad der vil ske med produktionen af svin i Danmark. Også markedet for det økologiske grisekød bliver påvirket, hvis der kommer et udbrud – og om vi som følge af det skal dreje nøglen om.

Foto: Hans Erik Jørgensen

Hele omdrejningspunktet for vores økologiske produktion er, at alle søer går ude hele året, og at alle faringer er på friland. Hvis de ikke kan gå ude, forsvinder det, som vi ser som det allerbedste ved at have økologiske grise, både for os og for dyrene.

Hvis mine grise pludselig ikke kan gå ude, som de er vant til, vil deres velfærd vil blive påvirket. Det skyldes dels, at grisene kommer til at mangle adspredelse

og dels, at de indenfor får meget mindre plads, end de er vant til at have. Når grisene, der er vant til at gå ude og spise græs pludselig ikke kan det længere, er der en risiko for, at de vil begynde at rette en uhensigtsmæssig adfærd og aggressioner mod de andre grise.

Økologiske grise besøger som regel på udearealet, men når de ikke kan komme på deres almindelige toilet, må de gøre det andre steder. Jeg tror, det vil være svært for dem at finde ud af, hvordan man gør i et helt ukendt miljø, og de vil bruge hele stien. Det er noget værre griseri, og helt **unormalt** for grise. Hvis vi skal sætte flere dyr sammen på et mindre areal, så bliver smittepresset større, og i den økologiske produktion har vi ikke samme muligheder for at behandle syge dyr, som der er i den konventionelle produktion.

Foto: Helle A. Christensen/LandbrugsMedierne

Det er vigtigt, at mine medarbejdere og jægere aldrig tager kød med hjem fra andre lande, og at de aldrig tager inficerede støvler med ind i landet. Og at gøre alle opmærksomme på, at affald, der havner i grøftekanten, er en risiko.

Hegnet, virker det og hvad betyder det for vildtet?

Af souschef Stig Møllgaard, Fødevarerstyrelsen og projektchef Bent Rasmussen, Naturstyrelsen

Formål med vildsvinehegnet

Baggrunden for den politiske beslutning om etablering af et vildsvinehegn langs den dansk-tyske grænse var at holde afrikansk svinepest ude af Danmark. Udbredelsen af afrikansk svinepest har udviklet sig eksplosivt de seneste år, og i Europa er udbredelsen øget væsentligt i De baltiske lande og Østeuropa, ligesom sygdommen har taget store spring i afstand, bl.a. ind i Belgien og fra det østlige til det vestlige Polen. Nye tilfælde opdages hos vildsvin, og herfra kan smitten spredes til andre vildsvin, og til tamsvin. Uanset hvilken type af svin, der får afrikansk svinepest, så lukker tredjelandsmarkederne, dvs. lande uden for EU, for import af svine-kød, der stammer fra et afrikansk svinepest ramt land.

Vildsvinehegnet er et virkemiddel til at begrænse det antal vildsvin, som kommer ind i Danmark. Dette kombineres med en aktiv nedskydningskampagne, som samlet set skal holde vildsvinebestanden herhjemme på et meget lavt niveau. Dermed vil sandsynligheden være meget lille for, at et af de få fritlevende danske vildsvin kommer i nærheden af en smittekilde, f.eks. en inficeret spegepølse efterladt ved en skraldespand på en rasteplass. Så kombination af vildsvinehegnet og den aktive nedskydning kan stort set eliminere risikoen for smitte over lange afstande,

som det kendes fra f.eks. Belgien.

Det nye vildsvinehegn langs den dansk-tyske grænse kan ikke holde vildsvin helt ude af Danmark, da der er permanente åbninger i hegnet, konkret i form af 15 Schengen grænseovergange og 5 større vandløb, som går på tværs af hegnet. Endvidere kan man ikke hindre vildsvin i at svømme over Flensborg Fjord. Ved åbninger i hegnet laves en målrettet overvågning med vildtkameraer, ligesom der gennemføres bortskræmnings kampagner med duftstoffer, hvor det giver mening. Ved observationer af vildsvin i området vil vi anmode borgerne om at indberette dette via Fødevarerstyrelsens app - Vildsvine Tip. Så vil både Naturstyrelsen og Fødevarerstyrelsen blive adviseret, og kan tage de fornødne tiltag til at dyrene nedskydes.

Hegnet er i 5-6 mm galvaniseret stål med dobbeltarmering på vandrette tråde, og nedgravet 0,5 meter for at forhindre, at vildsvin graver sig under hegnet.

Foto: Naturstyrelsen

Udformningen af vildsvinehegnet

Højden af vildsvinehegnet er bestemt af Fødevarerstyrelsens regler om hold af svin på friland (BEK nr. 1394 af 12/12/2019). For hold af vildsvin gælder, at hegnshøjden skal være minimum 1,5 meter.

Det er besluttet ikke at opsætte strømførende el-tråde som en del af hegnet, da det vurderes umuligt i praksis at sikre tilstrækkelig funktion af strømførende tråde på så lang og variabel en strækning. De strømførende tråde kunne blive en falsk tryghed, når delstrækninger i perioder ikke er strømførende eller med nedsat spænding. Derfor tog konstruktionen af vildsvinehegnet udgangspunkt i, at hegnet skal kunne holde vildsvin ude, uden strøm. Det er grunden til, at der er valgt et kraftigt hegn i 5-6 mm galvaniseret stål

Foto: Naturstyrelsen

med dobbeltarmering på vandrette tråde, sammenligneligt med et industrihegn, og nedgravet 0,5 meter for at forhindre, at vildsvin graver sig under hegnet.

Hegnsmasker er 5x20 cm (bxh), hvilket er begrundet i flere hensyn. For det første, at vildsvin ikke skal kunne få trynen ind i maskerne, så dyret kan bruge sin vægt og styrke til at ødelægge eller løfte hegnet og derved slippe igennem alligevel. Dertil at hegnet ikke skal være så tætmasket, at det udgør en flade, som et vildsvin vil kunne "kravle" op ad. Størrelsen på hegnsmaskerne sikrer, at små dyr, såsom padder, kan passere hegnet. Og endeligt at synligheden af hegnet i landskabet ikke bliver mere dominerende end nødvendigt.

Hensyn til naturen - hjortevildt og vildsvinehegnet

Naturstyrelsen har arbejdet ud fra den grundlæggende præmis, at hegnet først og fremmest skal opfylde sit hovedformål - at holde vildsvin ude - men dernæst skal påvirkningen af mennesker og dyr være mindst muligt.

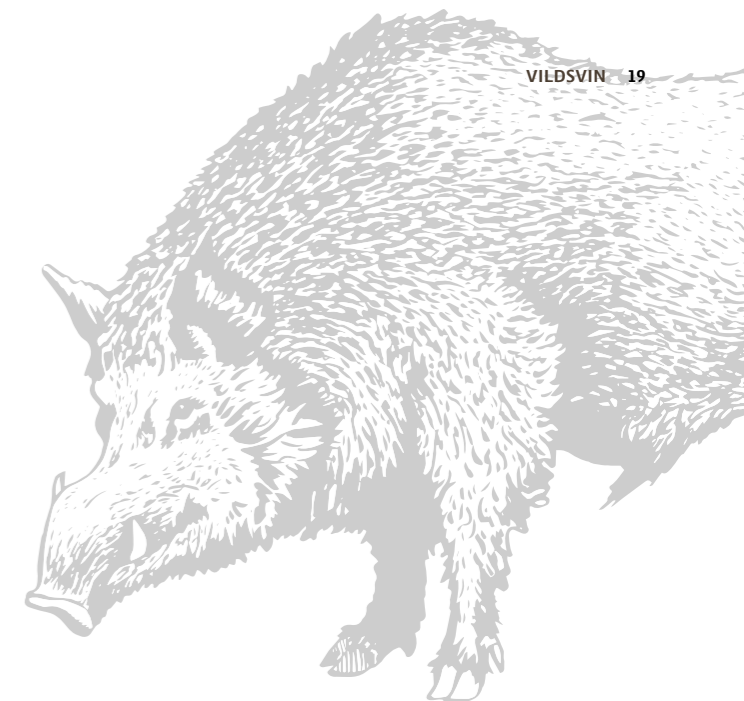
I forbindelse med udformning af vildsvinehegnet og linjeføringen langs den knap 70 km lange grænse, er der indarbejdet en række hensyn til arter og naturtyper i design, linjeføring m.v. Fx er der taget særligt hensyn til beskyttede arter, hvilket betyder, at mindre pattedyr såsom odder kan passere gennem de 20x20 cm åbninger, som er lavet i bunden af hegnet for hver 100 meter. Dernæst er der ved planlægning af linjeføringen af hegnet taget særlige hensyn til arter og naturtyper, eksempelvis i Frøslev Mose, hvor linjeføringen går nord om selve mosen, så moseområdet bevares intakt, og så de eksisterende bestande af traner inkl. unger kan bevæge sig frit på tværs af grænsen, som deler mosen i to.

Det hyppigst forekommende hjortevildt langs med grænsen er henholdsvis råvildt, dåvildt og kronvildt. Med erfaring fra hegning af skovrejsningsområder med et standard vildthegn med en højde på 1,40 meter, vil rådyr normalt ikke prøve at forcere et hegn på 1,5 meters højde. Voksne individer af kronvildt og dåvildt vil kunne springe over, men det vil være svært at forcere for kalvene. Forvent-

ningen er, at kron- og dåvildt tilpasser deres ruter i landskabet, så de ikke går på tværs af hegnet. I forbindelse med udformningen af hegnet er der taget særligt hensyn til hjortevildt ved, at overliggeren på hegnsmåtterne er udformet, så den er glat og har en dobbelt tråd. Dette for at mindske skader på hjortevildt, som forsøger at springe over hegnet, men hvor bagbenene rammer overliggeren. På en ca. 600 meter lang strækning ved Frøslev Mose er der registreret en del passager af kronvildt på tværs af hegnet, samt for nylig et tilskadekommet dyr. På denne strækning ændres hegnets udformning, så maskerne på de øverste 60 cm kun er 2,5 cm i bredden, og passerede hjortevildt derved ikke får fanget deres ben i maskerne.

Alle hegn i landskabet vil indebære en risiko for skader på hjortevildt. Det gælder eksempelvis fåre- og kreaturhegn og vildthegn, ligesom det gælder hegn langs trafikale anlæg som motorveje og jernbaner. På samme måde udgør vildsvinehegnet en risiko for hjortevildt, men risikoen er ikke større end for andre hegstyper.

Undgå at tage smitte med hjem fra jagt i udlandet

Af Landbrug & Fødevarer

En enkelt dråbe blod på tøjet eller rester fra et trofæ. Det er alt, der skal til, for at bringe afrikansk svinepest til Danmark. Derfor opfordrer Danmarks Jægerforbund og Landbrug & Fødevarer til, at danske jægere på jagt i udlandet tager deres forholdsregler, inden de vender hjem til Danmark.

Jagt i udlandet er forbundet med risiko for at bringe smitsomme husdyrsygdomme som blandt andet mund- og klovsyge og svinepest med til Danmark. Derfor har Landbrug & Fødevarer sammen med Danmarks Jægerforbund lavet en række gode råd, som fortæller, hvad du bør gøre, hvis du går på jagt i udlandet.

”Virus fra afrikansk svinepest kan ikke smitte mennesker, men jægere har stor risiko for at slæbe smitten med til Danmark, når vildsvinekødet bringes med hjem. Det er derfor vigtigt, at det aldrig havner i naturen, da det øger risikoen både for, at vildsvin og tamsvin smittes. Vildsvin kan opsamle smitten i naturen og udbrede den og jægere kan ligeledes opsamle smitten i naturen og bringe det ind i tamsvinebesætninger via inficeret

tøj eller inficerede støvler” siger Jan Dahl, chefkonsulent i Landbrug & Fødevarer.

Blod på tøjet udgør en risiko

Udover ikke at efterlade rester af nedskudte vildsvin i landet, hvor dyret er nedlagt, er det også vigtigt at ens jagttøj er rent, inden man kommer til Danmark.

”Afrikansk svinepest er en utrolig smitsom virus. Derfor kan blod fra et smittet vildsvin på ens jagttøj udgøre en fare for at virussen bliver taget med hjem. Jagttøj bør derfor vaskes med 60 grader, inden jægeren vender tilbage til Danmark. Er det ikke muligt, kan det kommes i tætlukkede poser og vaskes så snart man kommer hjem,” siger Jan Dahl.

Det er dog ikke kun tøj, der skal lægges i poser. Også det parterede kød skal i poser, så det ikke kommer i kontakt med naturen eller grise.

”Bloddråber, som lander i naturen, kan sprede vira. Det kræver faktisk kun, at et vildsvin berører blod eller kød, for at det kan blive smittet,” slutter Jan Dahl.

Vær på vagt når du går på jagt

Går du på jagt i udlandet bør du:

- efterlade slagteaffald i det land, hvor dyret er nedlagt.
- partere kødet og lægge det i poser, inden du tager hjem.
- vaske dit jagttøj inden du tager hjem – kan du ikke det, så læg det i poser og vask det, så snart du er hjemme.

Gode tips

- 1 Put kød i poser inden du tager hjem
- 2 Lad slagteaffald blive i udlandet
- 3 Vask jagttøjet inden du krydsen grænsen -ellers læg tøjet i poser, og vask det, når du kommer hjem.

Hvis du har brug for mere viden om hvad der er vigtigt i forbindelse med jagt i udlandet, fortæller jæger Søren Benthin, hvad han gør, når han har været på jagt i udlandet.

Se filmen her:

Se hvordan du bedst etablerer en observationsplads

Se filmen her:

Landbrug & Fødevarer